

Rok akademicki		Grupa przedmiotów		Numer katalogowy	
Nazwa przedmiotu ¹⁾	Mikrobiologia ogólna			ECTS ²⁾	4
Tłumaczenie nazwy na jęz. angielski ³⁾	General Microbiology				
Kierunek studiów ⁴⁾	Biologia				
Koordynator przedmiotu ⁵⁾	dr hab. Tomasz Stępkowski, adiunkt				
Prowadzący zajęcia ⁶⁾	Wykłady: dr hab Tomasz Stępkowski, adiunkt Ćwiczenia: dr hab Tomasz Stępkowski, dr Hanna Rekosz-Burlaga, dr Agata Goryluk-Salmonowicz, mgr Joanna Banasiewicz,				
Jednostka realizująca ⁷⁾	Samodzielny Zakład Biologii Mikroorganizmów				
Wydział, dla którego przedmiot jest realizowany ⁸⁾	Wydział Rolnictwa i Biologii SGGW				
Status przedmiotu ⁹⁾	a) przedmiot: obowiązkowy	b). stopień... lic. III rok	c) stacjonarne		
Cykl dydaktyczny ¹⁰⁾	semestr zimowy	Jęz. wykładowy ¹¹⁾	polski		
Założenie i cele przedmiotu ¹²⁾	Celem ćwiczeń laboratoryjnych jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami stosowanymi w praktyce mikrobiologicznej. W pierwszym rzędzie zależy nam o przekazaniu wiedzy dotyczącej metod hodowli mikroorganizmów na określonych podłożach, w tym technik pozwalających na uzyskanie czystych kultur bakteryjnych. Ćwiczenia obejmują również techniki przygotowywania preparatów mikroskopowych, oznaczania skuteczności działania czynników fizycznych i chemicznych na drobnoustroje, metody hodowli tlenowych i beztlenowych bakterii oraz bakterii biorących udział w obiegu azotu i węgla w środowisku. Studenci zaznajomią się ponadto z metodami oznaczenia liczebności drobnoustrojów w różnych środowiskach oraz wykrywania niektórych produktów ich metabolizmu. Celem zajęć jest także przygotowanie studentów do właściwej analizy uzyskanych wyników, umiejętności wysuwania prawidłowych wniosków, robienia notatek i przygotowania sporządzenia sprawozdań z prowadzonych badań.				
Formy dydaktyczne, liczba godzin ¹³⁾	a) wykład .....; liczba godzin 30 b) ćwiczenia .....; liczba godzin 30				
Metody dydaktyczne ¹⁴⁾	wykłady (prezentacje) oraz ćwiczenia laboratoryjne (praca w parach)				

Pełny opis przedmiotu ¹⁵⁾

Wykłady

Moduł 1. Mikrobiologia jako dyscyplina naukowa

Tematyka wykładów – podział prokariotów na domeny: Bacteria i Archaea. Zarys historii mikrobiologii z uwzględnieniem czynników determinujących jej rozwój. Metody „klasyczne” stosowane w mikrobiologii. Znaczenie pojęcia „czystych kultur”. Podłoża i metody selekcji mikroorganizmów. Metagenomika i genomika na bazie pojedynczej komórki. Pojęcie genomu. Struktura genomu prokariota.

Moduł 2. Mikroorganizmy prokariotyczne - budowa i cechy charakterystyczne

Kształt i wielkość komórek, morfologia kolonii. Budowa komórki prokariotycznej. Ściana komórkowa i inne struktury powierzchniowe. Bakterie gramujemne i gramodatnie.. Ruch bakterii; skład chemiczny komórki bakteryjnej; struktury wewnątrzkomórkowe.

Moduł 2. Wymagania pokarmowe i środowiskowe prokariotów

Podział prokariotów ze względu na źródła węgla i energii. Autotrofy i heterotrofy (prototrofy i auksotrofy). Fototrofy i chemotrofy (chemolitotrofy i chemoorganotrofy). Źródła azotu metabolizowane przez prokarioty. Wiązanie azotu cząsteczkowego symbiotyczne i asymbiotyczne. Wymagane inne związki w diecie bakterii w zależności od typu troficznego. Makro- i mikroelementy konieczne w diecie prokariotów. Przykładowe składy podłoży hodowlanych. Wymagane warunki środowiskowe: tlen lub jego nieobecność, odpowiedni potencjał redoks, odpowiednie wartości pH, odpowiednia temperatura wzrostu, zasolenie, światło lub ciemność.

Moduł 3. Charakterystyka fizjologiczna wybranych grup troficznych bakterii

Fototrofy i ich klasyfikacja i charakterystyka fizjologiczno-biochemiczna, rola ekologiczna poszczególnych grup; Chemolitotrofy, ich klasyfikacja i charakterystyka fizjologiczno-biochemiczna, rola ekologiczna. Heterotrofy i ich różnorodność, metabolizm, grupy wyspecjalizowane bakterii heterotroficznych (monofagi i polifagi), ich rola ekologiczna.

Moduł 4. Typy oddychania prokariotów

Kategorie bakterii w stosunku do tlenu: tlenowe, względnie beztlenowe oraz bezwzględnie beztlenowe. Metabolizm bakterii tlenowych (glikoliza, cykl Krebsa, łańcuch oddechowy). Metabolizm bakterii beztlenowych. Fermentacja i ich rodzaje. Oddychanie beztlenowe z nieorganicznym akceptorem elektronów. Charakterystyka grup fizjologicznych bakterii: bakterie denitryfikacyjne, bakterie redukujące siarczany, bakterie redukujące Fe(III), archeony metanogenne. Charakterystyka fizjologiczno-biochemiczna tych grup bakterii i ich rola ekologiczna. Typy taksonomiczne w randze typu bakterii tlenowych i bakterii beztlenowych.

Moduł 6. Środowisko życia bakterii

Granice życia bakterii. Kategorie środowisk życia prokariota wyodrębnione na podstawie temperatury, zasolenia, wartości pH, oraz ciśnienia hydrostatycznego. Środowisko glebowe a wodne. Inne środowiska życia bakterii. Cechy szczególne bakterii zasiedlających te środowiska.

Moduł 7. Relacje pomiędzy mikroorganizmami

Neutralne interakcje z mikroorganizmami (neutralizm). Pozytywne interakcje z mikroorganizmami: komensalizm, protokooperacja, symbioza, syntrofia. Tworzenie biofilmu. Negatywne interakcje z mikroorganizmami: antybioza, konkurencja, pasożytnictwo, drapieżnictwo. Znaczenie tych interakcji w środowisku.

Moduł 8. Ewolucja i biogeografia mikroorganizmów.

Pojęcie gatunku w odniesieniu do organizmów prokariotycznych. Procesy specjacji i rozprzestrzeniania się mikroorganizmów. Kosmopolityzm i ewolucja mikroorganizmów. Znaczenie transferu lateralnego genów w ewolucji prokariota.

Moduł 9. Powszechne patogeny bakteryjne ludzi

Ziarniaki, pałeczki gramujemne oraz gramodatnie laseczki zarodnikujące będące głównie patogenami przewodu pokarmowego człowieka. Charakterystyka czynników chorobotwórczych produkowanych przez nie (toksyny, czynniki wirulencji itd). Unikanie chorób powodowanych przez patogeny.

Pełny opis przedmiotu ¹⁵⁾	<p>Ćwiczenia</p> <p>Moduł 1. Organizacja laboratorium mikrobiologicznego Organizacja laboratorium mikrobiologicznego. Pomieszczenia laboratorium. Podłoża mikrobiologiczne oraz szkło, sprzęt i urządzenia stosowane do hodowli mikroorganizmów. Podstawowe zabiegi stosowane w laboratorium mikrobiologicznym: sterylizacja podłóż i szkła laboratoryjnego, dezynfekcja, techniki wykonywania posiewów mikroorganizmów.</p> <p>Moduł 2. Pozyskiwanie szczepów i ich hodowla Metody uzyskiwania czystych kultów mikroorganizmów oraz ich przechowywanie. Wybrane metody hodowli mikroorganizmów. Działanie czynników fizycznych na bakterie i grzyby: temperatura (pasteryzacja), promieniowanie UV, odczyn środowiska, ciśnienie osmotyczne oraz wybrane preparaty dezynfekcyjne.</p> <p>Moduł 3. Obserwacje mikroskopowe mikroorganizmów Techniki mikroskopowe, metody przygotowywania oraz barwienia preparatów mikroskopowych drobnoustrojów. Morfologia mikroskopowych grzybów strzępkowych oraz drożdży. Morfologia bakterii, w tym również promieniowców – obserwacje mikroskopowe.</p> <p>Moduł 4. Mikroflora środowisk naturalnych Metody oznaczania liczebności mikroorganizmów w glebie i powietrzu; ocena stanu sanitarno-mikrobiologicznego wody wodociągowej.</p> <p>Moduł 5. Metabolizm mikroorganizmów Charakterystyka wybranych grup fizjologicznych mikroorganizmów biorących udział w przemianach związków C: fototrofy i chemotrofy: chemolitotrofy (bakterie nityfikacyjne); chemoorganotrofy: oddychanie tlenowe-niepełne utlenianie substratu (bakterie octowe), oddychanie beztlenowe (denityfikacja i desulfuryzacja), fermentacja mlekowa. mikroorganizmy rozkładające wybrane polisacharydy (skrobia i celuloza).</p> <p>Moduł 6. Mikrobiologiczne przemiany związków azotu wiązanie N₂ przez bakterie wolnożyjące i symbiotyczne, proteoliza i amonifikacja (mineralizacja i biologiczne uwstecznianie N z gleby).</p> <p>Moduł 7. Mikrobiologiczne przemiany innych pierwiastków biogennych Przemiany związków fosforu i siarki: uruchamianie P ze związków mineralnych, mineralizacja organicznych związków S, redukcja siarczanów)</p> <p>Moduł 8. Typy współżycia drobnoustrojów z innymi organizmami Wybrane zagadnienia interakcji mikroorganizmów z innymi: mutualizm (mikoryza), komensalizm, pasożytnictwo oraz amensalizm (antybioza).</p> <p>Moduł 9. Patogeny bakteryjne ludzi i ich unikanie Grupy taksonomiczne patogenów: gronkowce, paciorkowce, bakterie jelitowe, patogenne laseczki zarodnikujące, powodujące choroby weneryczne. Czynniki patogenne i wirulencyjne przez nie produkowane. Metody ich zwalczania oraz zabezpieczanie pokarmu przed ich infekcją.</p>	
Wymagania formalne (przedmioty wprowadzające) ¹⁶⁾	biochemia, chemia nieorganiczna i chemia organiczna	
Założenia wstępne ¹⁷⁾	Studenci przystępujący do tego przedmiotu winni znać podstawowe pojęcia z biochemii oraz chemii nieorganicznej i organicznej	
Efekty kształcenia ¹⁸⁾	<p>Wiedza</p> <ul style="list-style-type: none"> - student posiada wiedzę na poziomie podstawowym o świecie równoległym i niewidzialnym gołym okiem: o bakteriach i grzybach strzępkowych - ma wiedzę jak różnorodny pod względem morfologicznym, genetycznym, fizjologicznym, biochemicznym, ekologicznym i behawioralnym jest świat mikroorganizmów - wie jak istotną rolę spełniają w obiegu pierwiastków biogennych i degradacji materii organicznej oraz kształtowaniu klimatu - wie że występują tam gdzie istnieje szansa na ich życie, choć nie wszędzie - zna metody ich hodowli, barwienia i obserwacji mikroskopowych i ich przejawów życia - potrafi czynić obserwacje i wykrywać metabolity produkowane przez bakterie w hodowlach: azotany, amoniak; siarczki - wie jak oznaczać liczebność drobnoustrojów w glebie w wodzie i w powietrzu oraz oceniać stan sanitarno-mikrobiologiczny wody i wybranych produktów - wie jak oceniać aktywność antagonistyczną bakterii - zna podstawowe grupy i gatunki bakterii patogennych ludzi oraz sposoby ich unikania <p>Umiejętności</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosuje techniki wykrywania, hodowli bakterii oraz stosuje narzędzia badawcze w zakresie podstawowych technik z mikrobiologii - wie jak pracować jałowo z materiałem zawierającym bakterie patogenne - potrafi właściwie interpretować wyniki pozyskane w laboratorium mikrobiologicznym 	<p>..... –</p> <p>..... –</p> <p>..... –</p> <p>..... –</p>
Sposób weryfikacji efektów kształcenia ¹⁹⁾	Egzamin ustny z wykładów na ocenę 3 kolokwia z ćwiczeń i zaliczenie na ocenę Ocena prawidłowego wykonania zadań przewidzianych na ćwiczeniach Ocena teoretycznego przygotowania studentów do ćwiczeń	

Forma dokumentacji osiągniętych efektów kształcenia ²⁰⁾	Przechowywanie prac pisemnych przez okres 1 roku
Elementy i wagi mające wpływ na ocenę końcową ²¹⁾	Aktywność na zajęciach, właściwy opis doświadczeń 50% wykłady, 40% ćwiczenia, 10% konsultacje
Miejsce realizacji zajęć ²²⁾	Sala wykładowa i ćwiczeniowa na Wydziale
Literatura podstawowa i uzupełniająca 1. H. Schlegel. Mikrobiologia ogólna. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001 2. M. K. Błaszczuk. Mikrobiologia środowisk. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010	
UWAGI	

Wskaźniki ilościowe charakteryzujące moduł/przedmiot²⁵⁾ :

Szacunkowa sumaryczna liczba godzin pracy studenta (kontaktowych i pracy własnej) niezbędna dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia ¹⁸⁾ - na tej podstawie należy wypełnić pole ECTS ²⁾ :	...100... h
Łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich:	...4...ECTS
Łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć o charakterze praktycznym, takich jak zajęcia laboratoryjne, projektowe, itp.:	.....ECTS

Tabela zgodności kierunkowych efektów kształcenia efektami przedmiotu²⁶⁾

Nr /symbol efektu	Wymienione w wierszu efekty kształcenia:	Odniesienie do efektów dla programu kształcenia na kierunku
01	zna podstawowe...	K_W07, K_W10
02	projektuje...	K_W18, K_U09, K_U10,
03	pracuje w zespole	K_U03, K_K02
04		
05		

Instrukcja wypełniania pól opisu modułu kształcenia/przedmiotu

Opis przedmiotu kształcenia jest dokumentem ogólnodostępnym. Wypełnienie opisu przedmiotu stanowi zobowiązanie, że treści przedmiotu, jego zaliczenie (wpływ poszczególnych elementów na ocenę ostateczną), dokumentowanie osiągniętych efektów kształcenia i inne zawarte w nim elementy będą prowadzone zgodnie z opisem.

1. „Nazwa przedmiotu” - dokładna, jednoznaczna nazwa modułu/przedmiotu. Wpisana do formularza nazwa zostanie umieszczona w systemie HMS i będzie powielana w dokumentach dot. przebiegu studiów (protokoły zaliczeń, karty przebiegu studiów, wykazy zajęć, itp.) oraz wydrukowana w suplemencie do dyplomu.
2. „Punkty ECTS” - liczba całkowita, należy wpisać liczbę punktów ECTS przyporządkowaną przedmiotowi wynikającą z sumarycznej liczby godzin pracy studenta potrzebnych do osiągnięcia efektów kształcenia dla modułu/przedmiotu (sumy godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego oraz godzin pracy własnej studenta) Objaśnienia dot. punktów ECTS znajdują się w punkcie dotyczącym wskaźników ilościowych charakteryzujących przedmiot²⁵⁾.
3. „Tłumaczenie nazwy na język angielski” - informacja ta, podobnie jak „Nazwa przedmiotu”¹⁾, będzie powielana w dokumentach pochodnych oraz wydrukowana w suplemencie do dyplomu w tłumaczeniu na jęz. angielski.
4. „Kierunek studiów” - kierunek studiów w ramach którego realizowany jest moduł/przedmiot.
5. „Koordynator przedmiotu” - należy wpisać osobę odpowiedzialną za moduł/przedmiot - imię, nazwisko wraz ze stopniem i tytułem naukowym. Koordynator modułu/przedmiotu **prowadzi zajęcia** ze studentami z opisywanego modułu/przedmiotu. Osoba ta będzie wpisana do Systemu Elektronicznej Obsługi Studentów jako odpowiedzialna za przedmiot, wprowadzenie oceny i będzie podlegała studenckiej ocenie.
6. „Prowadzący zajęcia” - na etapie projektowania programu kształcenia dopuszczalny jest zapis - „pracownicy katedry/zakładu”. Kierownik jednostki realizującej⁷⁾ przedmiot zobowiązany jest do określenia składu zespołu realizującego przedmiot w każdym roku akademickim. Wszystkie osoby prowadzące zajęcia ze studentami będą podlegały studenckiej ocenie.
7. „Jednostka realizująca” - należy podać pełną nazwę jednostki realizującej przedmiot. Należy podać nazwę Wydziału, Katedry, Zakładu.
8. „Wydział, dla którego przedmiot jest realizowany” - pole wypełniane wyłącznie w przypadku, gdy moduł/przedmiot jest realizowany dla Wydziału innego niż macierzysty.

9. „Status” - należy zamieścić informacje: a) czy przedmiot jest podstawowy, kierunkowy, fakultatywny, itp., b) na którym stopniu i roku studiów jest realizowany, c) dla jakiej formy studiów jest realizowany (studia stacjonarne, niestacjonarne).
10. „Cykl dydaktyczny” - należy wpisać informację w jakim cyklu dydaktycznym przedmiot jest realizowany, np. semestr zimowy (jeżeli przedmiot jest realizowany wyłącznie w semestrze zimowym); semestr letni (jeżeli przedmiot jest realizowany wyłącznie w semestrze letnim).
11. „Język wykładowy” - należy podać w jakim języku przedmiot jest realizowany - w języku polskim, w jęz. angielskim, lub jednocześnie w jęz. polskim i angielskim (np. dla potrzeb programów wymiany).
12. „Założenia i cele przedmiotu” - należy umieścić krótki opis treści modułu/przedmiotu, rozszerzający sformułowania zawarte w „Nazwie przedmiotu”¹⁾. Wskazane jest pokazanie powiązań z innymi przedmiotami lub dziedzinami.
13. „Formy dydaktyczne, liczba godzin” - należy podać informacje, w jakiej formie dydaktycznej przedmiot jest realizowany (wykład, ćwiczenia audytoryjne / ćwiczenia laboratoryjne / ćwiczenia projektowe / ćwiczenia terenowe / ćwiczenia seminaryjne / praktyka zawodowa itp., zgodnie z normatywami wewnętrznymi SGGW). Jeżeli przedmiot jest realizowany w kilku formach dydaktycznych, należy wskazać wszystkie. W polu tym należy również podać liczbę godzin zajęć dla danej formy dydaktycznej (odrębnie dla każdej).
14. „Metody dydaktyczne” - należy wpisać informacje o stosowanych przez prowadzących zajęcia metodach dydaktycznych np. dyskusja, projekt, rozwiązywanie problemu, doświadczenie/eksperyment, studium przypadku, gry symulacyjne, analiza i interpretacja tekstów źródłowych, indywidualne projekty studenckie, konsultacje itp.
15. „Pełny opis przedmiotu” - należy rozszerzyć informacje zawarte w polu „Założenia i cele przedmiotu”¹²⁾. Umieszczamy w miarę możliwości zwięzły opis treści modułu/przedmiotu. Jeżeli przedmiot realizowany jest w kilku formach (np. wykład i ćwiczenia), należy zwięźle opisać każdą z tych form. Sposób opisu przedmiotu (tekst ciągły/punktory i numeracja) w ramach kierunku powinien być jednolity.
16. „Wymagania formalne (przedmioty wprowadzające)” - należy podać ewentualne nazwy przedmiotów, których wcześniejsze formalne zaliczenie jest niezbędne do realizacji opisywanego modułu/przedmiotu.
17. „Założenia wstępne” - należy podać zakres wiedzy i umiejętności, jakie powinien posiadać student przed rozpoczęciem modułu/przedmiotu (o ile występują).
18. „Efekty kształcenia” - należy zamieścić efekty kształcenia (opisane za pomocą tzw. „czasowników akcji”) - wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne, które student nabywa poprzez realizację danego modułu/przedmiotu. Jeżeli przedmiot jest realizowany w kilku formach (np. wykład i ćwiczenia), należy w tym polu przedstawić zdefiniowane efekty kształcenia wspólnie dla wszystkich form. Efekty kształcenia należy przyporządkować do tabeli zgodności efektów dla programu kształcenia (efektów kierunkowych), znajdującej się pod tabelą opisu modułu/przedmiotu²⁶⁾. Zalecana liczba efektów kształcenia dla modułu/przedmiotu to 4-8.
19. „Sposób weryfikacji efektów kształcenia” - należy przedstawić, w jaki sposób weryfikowane będzie osiągnięcie przez studenta efektów kształcenia dla modułu/przedmiotu - **dla każdego z wymienionych w polu nr 18 efektów**; dopuszczalne jest weryfikowanie w dany sposób kilku efektów (*Przykład: efekt 01, 03 - kolokwium na zajęciach ćwiczeniowych / praca pisemna przygotowywana w ramach pracy własnej studenta / ocena eksperymentów wykonywanych w trakcie zajęć / ocena wystąpień i prezentacji w trakcie zajęć / ocena wykonania zadania projektowego na zdefiniowany temat / ocena wynikająca z obserwacji w trakcie zajęć / przygotowanie zespołowej analizy zdefiniowanego problemu / obserwacja w trakcie dyskusji zdefiniowanego problemu (aktywność) / egzamin pisemny / test komputerowy / egzamin ustny... itp.*). Zawartość tego pola powinna korespondować z zawartością pól „Forma dokumentacji osiągniętych efektów kształcenia²⁰⁾” oraz „Elementy i wagi mające wpływ na ocenę końcową²¹⁾”.
20. „Forma dokumentacji osiągniętych efektów kształcenia” - należy wpisać sposoby dokumentowania osiągniętych przez studenta efektów (np. okresowe prace pisemne, złożone projekty, imienne karty oceny studenta, treść pytań egzaminacyjnych z oceną, itp.), które będą przechowywane i udostępniane w procesie oceny rezultatów realizacji programu, kształcenia, akredytacji itp.
21. „Elementy i ich wagi mające wpływ na ocenę końcową” - **Uwaga!** Student z każdego modułu/przedmiotu realizowanego w dowolnych formach zajęć (jednej lub wielu) uzyskuje **jedną ocenę**. Ocena ta wpisywana jest do elektronicznego systemu obsługi studentów/indeksu przez koordynatora⁵⁾, prowadzącego zajęcia ze studentami i wskazanego w opisie. Student zaliczając dany moduł/przedmiot **(po osiągnięciu wszystkich zakładanych dla modułu/przedmiotu efektów kształcenia¹⁸⁾ w minimalnym akceptowalnym stopniu (ocena dostateczna - 3), co jest wykazane i udokumentowane we właściwej formie²⁰⁾** otrzymuje pełną liczbę określonych dla modułu/przedmiotu punktów ECTS²⁾. Nie stosuje się ocen binarnych (zaliczone/niezaliczone).
W polu tym należy przyporządkować elementom służącym weryfikacji wszystkich osiągniętych efektów kształcenia wagi niezbędne do ustalenia oceny końcowej.
Przykład: do weryfikacji efektów kształcenia służy: 1. ocena eksperymentów w trakcie zajęć, 2. ocena wykonanie zadania projektowego, 3. pisemna analiza studium przypadku, 4. egzamin; dla każdego z tych elementów określona jest maksymalna liczba punktów do uzyskania, np. 100 (razem 400); przyporządkowując odpowiednią wagę do każdego z tych elementów odpowiednio 1-25%, 2-20%, 3-15%, 4-40% uzyskuje się liczbę punktów, za które przyznaje się ocenę wg podanych kryteriów - punkty/ocena. Student, który nie złożył analizy studium przypadku / nie uzyskał wcześniej określonej minimalnej

akceptowalnej liczby punktów z oceny eksperymentów w trakcie zajęć, mimo uzyskania najwyższych not z pozostałych elementów, nie powinien uzyskać zaliczenia modułu/przedmiotu.

22. „Miejsce realizacji przedmiotu” - należy podać informację, czy moduł/przedmiot jest realizowany w sali dydaktycznej, laboratorium, w terenie, w formie kształcenia na odległość, w sposób „mieszany” (blended learning).
23. „Literatura” - należy podać literaturę wymaganą lub zalecaną do ostatecznego zaliczenia modułu/przedmiotu. Zalecana literatura powinna być czytelnie opisana i osiągalna dla studentów.
24. „Uwagi” - w polu tym można podać wszystkie uwagi o charakterze informacyjno-organizacyjnym dotyczące modułu/przedmiotu (np. opisaną w przykładzie z pkt. 21 punktację i przyporządkowane punktom oceny).
25. Wskaźniki ilościowe - należy wpisać wyliczone wskaźniki dla modułu kształcenia/przedmiotu. Wskaźniki ilościowe dla modułu/przedmiotu są podstawą dokumentacji wskaźników ilościowych dla całego programu kształcenia. Dla wskaźników ilościowych dopuszczalne jest podawanie liczby ECTS w zaokrągleniu do 0,5 pkt ECTS.
Przyporządkowanie ECTS - 1 punkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy studenta (sumy godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego oraz godzin pracy własnej studenta) potrzebnej do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Roczny wymiar nakładu pracy studenta wynosi 1500-1800 godzin, co odpowiada 60 punktom ECTS. Semestralnie 750 - 900 godzin, co odpowiada 30 punktom ECTS. Nakład pracy potrzebny do zaliczenia przedmiotu, któremu przypisano 3 ECTS (75-90 godz.), stanowi ok.10% semestralnego obciążenia studenta.

Przykład:

Moduł (przedmiot) prowadzony jest przez cały semestr (15 tygodni), składa się z wykładów (1h/tydzień x 15 tygodni), ćwiczeń laboratoryjnych (2h/tydzień x 15 tygodni), dodatkowych ćwiczeń terenowych (4 h - jednorazowo, na początku semestru). Ponadto jest możliwość korzystania z konsultacji - również praktycznych - 1h/tydzień x 15 tygodni (student korzysta z 1/3 wszystkich dostępnych konsultacji).

Weryfikacja efektów kształcenia odbywa się poprzez: kolokwia (2/semestr), ocenę realizacji eksperymentów w trakcie ćwiczeń - ocena sprawozdania, ocena z przygotowanej pisemnej pracy po odbyciu ćwiczeń terenowych.

Po zakończeniu cyklu odbywa się 2 godzinny egzamin pisemny - problemowy, stanowiący 50% wagi oceny końcowej. W trakcie egzaminu student może korzystać z dowolnych materiałów dydaktycznych.

Całkowity nakład czasu pracy - przyporządkowania ECTS²⁾:

	Wykłady	15h
	Ćwiczenia laboratoryjne	30h
	Udział w konsultacjach (1/3 wszystkich konsultacji)	5h
	Obecność na egzaminie	2h
	Dokończenie sprawozdań z zadań prowadzonych w trakcie ćwiczeń laboratoryjnych	10
	Przygotowanie do kolokwium	5h
	Przygotowanie pracy pisemnej	25h
	Przygotowanie do egzaminu	8h
	Razem:	100h
		4 ECTS

26. Tabela zgodności kierunkowych efektów kształcenia efektami kształcenia określonymi dla modułu/przedmiotu. W tabeli należy, dla każdego z efektów określonych dla modułu/przedmiotu¹⁸⁾, przyporządkować odpowiadające im efekty zdefiniowane dla programu kształcenia, z zastosowaniem stosownych oznaczeń:

W kolumnie „Nr/Symbol efektu”:

01, 02, ... - numer efektu dla modułu/przedmiotu

W kolumnie „Odniesienie do efektów dla programu kształcenia na kierunku”:

K - (przez podkreślnikiem „_” - zdefiniowany efekt dla programu kształcenia;

W - wiedza; U - umiejętność; K - (po podkreślniku „_”) kompetencje społeczne;

01 - cyfra przy oznaczeniu kategorii efektów (W,U,K) - numer efektu dla programu kształcenia (w określonej kategorii wiedza, umiejętność, kompetencje społeczne), do którego odnosi się dany efekt opisywanego modułu/przedmiotu